

DOLENJSKE NOVICE

Dolenjske Novice izhajajo vsak četrtek; ako
: : je ta dan praznik, dan poprej. : :

Cena jim je za celo leto 5 K, za pol leta 2-50 K. Naročnina
za Nemčijo, Bosno in druge evropske države znaša 5-50 K, za Ameriko 6-50 K.

List in oglasi se plačujejo naprej.

: Vse dopise, naročnino in oznanila :
: sprejema tiskarna J. Krajeec nasl. :

Vrednost letine leta 1916 na Kranjskem po statističnih podatkih c. kr. polj. ministrstva.

Na podlagi vsakoletnih podatkov, ki
jih dobiya c. kr. poljedelsko ministrstvo se
je pridelalo leta 1916 na Kranjskem:

	q		vrednost
pšenice	242.258	po 34 K	8,236.772 K
pire	297	" 34 "	10.098 "
rži	359.117	" 30 "	10,773.510 "
ječmena	101.683	" 30 "	3,050.490 "
ovsa	142.658	" 28 "	3,994.424 "
soršice	9.421	" 30 "	282.630 "
koruze	122.200	" 30 "	3,666.000 "
ajde	68.784	" 30 "	2,063.520 "
sočivja	48.612	" 40 "	1,994.480 "
slame	1,153.304	" 8 "	9,226.432 "
krompirja	1,760.154	" 9 "	15,941.404 "
pese	372.383	" 6 "	2,234.298 "
repe	1,066.227	" 6 "	6,397.362 "
korenja	225.467	" 6 "	1,352.802 "
zelja	323.733	" 24 "	7,769.592 "
buče	21.992	" 6 "	131.952 "
detelje	916.307	" 13 "	11,911.991 "
sena	4,774.579	" 12 "	57,294.948 "
otave	26.881	" 13 "	349.453 "
peškatega sadja	14.970	" 100 "	149.700 "
koščičastega sadja	8.470	" 100 "	84.700 "
orehov	1.690	" 200 "	33.800 "
kostanja	3.746	" 100 "	37.460 "
vina	hl 167.421	" 270 "	45,203.670 "
		Skupaj	192,191.488 K

Ako k temu prištejemo še dohodke
iz živinoreje t. j. iz govedoreje, prešičje-
reje, perutninarstva, malih živalij, vrtnar-
stva, ribištva in gozdarstva, ki so najmanj
60 milijonov kron na leto vredni, tedaj
je bila znašala vrednost vseh kmetijskih
pridelkov v letu 1916 nad **250 milijonov
kron ali četrtilijarde.**

Vsakemu je v živem spominu, kako
smo se do nove žetve preživeli, da ni
bilo stisk v prehrani, kakoršne so slikali
naši nasprotniki, čeravno se je obilo pri-
delkov oddalo vojni moči, beguncem; do-
mače zaloge niso izčrpane do zadnjega
zrna. Opozarjamo, da se je nekoliko živil
iz Ogrskega in drugih dežela uvozilo,
nasprotno pa tudi izvozilo.

Zavest imamo, da je v letu 1916
kmetijski stan na Kranjskem v polni meri
vršil svojo stanovsko dolžnost, da je bila
produkcija ob pomanjkanju delavnih močij,
uprežne živine ter suši velika in tudi da
naš pogled v bodoče leto ni obupen.

Ako jih primerjamo z letošnjo letino
(1917) na Kranjskem, ni razun kmetijskih
pridelkov sena, otave, slame posebne raz-
like; nekateri pridelki so obilnejši, zato pa
so drugi manjši.

Sveta dolžnost vsacega pridelovalca je,
da varčuje s pridelki, ter da se zaveda, ko-
liko vrednost značijo za obstoj kmetijskega
stanu. Ta čut more preiti vsem v kri, ker
bode v bodoče še bolj treba varčevati.

Ti podatki so pa za vsacega kme-
tovalca tem večje vrednosti, ker more iz
njih povzeti, katere panoge naj posebno
zelo goji in če goji kako panogo, da mora
iz nje dobiti dohodke, potem je umno go-
spodaril. Ti pridelki nam pa samo tedaj
prav zaležejo, če jih po spravljanju varu-
jemo pred potratno uporabo, pred
kvarjenjem vsled gnitja, plesnobe itd.
Vse te okolnosti naj nas dovajajo, da
smo skrbni kmetovalci — trdna opora
človeštva in državi.

Našim sadjerejcem v poduk.

Že od pamtiveka je sadje v domačem
gospodinjstvu važno živilo in je pridelo-
vanje istega velikega gospodarskega po-
mena. Z malim trudom in neprikrajšano
za druge kmetijske panoge, se dobiva v
sleherni skrbni domači kmečki hiši obilo
tega pridelka, ki se uživa v najrazličnejših
oblikah: sveže, ukuhano, posušeno, prešano
itd. Ne oziraje se na hranilno vrednost,
povzdiguje in krepi zdravje vsakemu, ki
ga redno in trajno uživa. Ni čuda, da so
naši kmečki domovi obdani od sadnih vrto-
v, da so naše vasi zagrnene v gozde sadnih
dreves, da naši gospodarji in gospodinje
tako ljubijo ta pridelek. In vendar, ako
se oskrbovanje te kmetijske panoge na-
tančneje opazuje, kolika površnost in za-
nemarnost vlada tu! Vsako leto so za-
vrženi milijoni kron narodnega premoženja
s tem, da zanemarjamo sadjarstvo. Sedanji
resni časi in še posebno bodočnost narekuje
nam, da se z vso pridnostjo in za-
nimanjem oprimemo te panoge in v ta
namen naj pripomorejo tudi ti nasveti, ki
jih podajamo tu našim domačim po deželi!

I. Kje naj si kmetovalec kupi sadno drevje?

Pri nakupu dreves moramo na mar-
sikaj paziti.

1. Ne kupuj dreves na sejnih, kakor
tudi ne od krošnjarjev, ki jih nosijo oziroma
vozijo od hiše do hiše! Takšna drevesa so
navadno zelo po ceni, a kmalu se pre-
pričamo, da so bila prav draga; kajti ona
ne uspevajo v naši zemlji ter prinašajo le
malo ali ničvrednega sadu. Pri nakupu
dreves se obrni vsikdar do zanesljivih, iz-
kušenih sadjarjev, kjer dobiš krepka in
rodovitna drevesa. Plačati boš moral sicer
dražje, a če pomisliš, da se razdeli ta znesek
na 50 do 100 let — tako dolgo živi namreč
drevo — pač ne bo previsok.

2. Ne kupuj brezimnih dreves,
to je takšnih, za katere ne veš, kakšne
vrste (sorte) da so! Vselej in povsod za-
htevaj odločno le takšne vrste, ki si o njih
prepričan, da v tvojem kraju dobro uspe-
vajo. Krošnjarji ti bodo hoteli natvezati
vsako drevesce za zahtevano vrsto, pa ne
verjemi jim.

3. Drevesa naj bodo močno vkore-
ninjena, ravna in dovolj debela ter naj
imajo krono, ki šteje pet do šest pravilno
razstavljenih vej. Šibaste, drobne slabotneže
je na vsak način zavrniti.

4. Naročaj drevesca že meseca sep-
tembra, da si kup zagotoviš, ter da ne
dobiš izbirk!

5. Pomni, da so tri- do petletna
drevesa najboljša!

Kako se prideluje krompir po Gilihovem načinu.

Če komu primanjkuje semenskega
krompirja, sadi in pomnožuje naj krompir
po Gilihovem (Güllich) načinu, ki obstoji
v sledečem:

Na dobro preorani ali preštihani
zemlji se napravijo v oddaljenosti enega
metra v kvadratu male jamice, v vsako
jamico se dene pol vile gnoja, ki se po-
krije z zemljo. Ako imamo še umeten gnoj

na razpolago, potrosimo zemljo še s pestjo
kalijeve soli ali kajnita in s pestjo super-
fosfata ali pa Tomasove žilindre. Če še te
ni, dajmo vsaj kalij, ki ga krompir zelo
potrebuje.

Umeten gnoj se potrosi še malo s
prstjo in se nato položi na vsak prostor
8 do 10 dek težak krompir z dobro raz-
vitimi očesi in sicer tako, da gledajo očesa
v zemljo, ne na vrh. Krompirjev gomolj in
okolico pokrijemo potem kakih 5 cm na
debelo s prstjo in potolčemo prst z lopato.

Kadar krompir izkali in napravi 10
do 12 cm dolge poganjke, pripognemo po-
ganjke previdno k tlom tako, da gledajo od
srede ven in jih od srede ven prisujemo s
prstjo toliko, da gledajo samo vršički iz zemlje.

Kadar poganjki zopet odrastejo, se to
grubanje še dvakrat do trikrat ponovi. Tako
nastane 30 do 40 cm visok kupček zemlje,
preprečen s krompirjevimi poganjki, ki ra-
stejo v obliki venca iz kupčka na vse strani.

Iz pogrubanih poganjkov se razvijejo
povsod korenine in na njih krompirjevi
gomolji. Samo ob sebi umevno je, da moramo
zemljo večkrat opleti in zrahljati in če je
le mogoče zaliti s stanjšano gnojnico, kar
se seveda ne sme zgoditi v najhujši suši
ali vročini; najbolje je, da zalijemo krompir
vselej, kadar poganjke na novo grubamo.

Mesto z gnojnico pognojimo krompir
lahko tudi z amonijevim sulfatom ali pa
z apnenim dušikom.

S tem se doda krompirjevi rastlini
potreben dušik in se rastlina jako močno
razvije, tako, da napravi do jeseni do 100
in več krompirjev. Gilihov način saditve
in pomnoževanja krompirja se je lani pri
nas in na Nemškem jako dobro obnesel.
Ž njim je lahko mogoče pridelati zadostno
množino krompirja tudi onemu, ki mu se-
menskega krompirja primanjkuje.

B. Skalicky.

Dogodki pretečenega tedna.

Nemčiji gre na Ruskem vse po sreči.
Ker Trockij ni hotel sprejeti nemških za-
htev, da naj se Rusija enkrat za vselej
odpove Poljski, Litvi in Kurski ter ni hotel
podpisati miru, marveč je samo proglasil
konec vojne, je Nemčija Rusiji odpovedala
premirje, ki je poteklo 18. febr. opoldne.
Takojo nato so začele nemške čete na celi
črti od Vzhodnega morja do Pripjata pro-
dirati dalje v notranjost Rusije. Ker so se
ruski vojaki že davno razšli na vse strani,
gre nemško prodiranje lepo od rok. 20. fe-
bruarja je že došla v Berlin brzojavka
boljševiške vlade, da je Rusija pripravljena
podpisati mir pod tistimi pogoji, ki so ji
bili stavljani v Brestu Litovskem. Toda
cena miru je medtem v Berlinu očitno
poskočila; z odgovorom Rusiji se jim nič
ne mudi in se hočejo sedaj najprej pogajati
z Rumunijo, ki se je medtem tudi omeščala.
Nemške čete prodirajo dalje. Naše čete se
novih vojnih operacij proti Rusiji ne udele-
žujejo, ker smo se tako dogovorili z Nemčijo;
naše vojno stanje z Rusijo je končano in
se po človeški previdnosti ne bo zopet
oživilo. Tako je slovesno izjavil avstrijski
ministrski predsednik dr. pl. Seidler v držav-
nem zboru dne 19. t. m. Toda vse se zdi,
da so nemški „uspehi“ omamili tudi naše
vojaške kroge, kajti iz našega vojnega

tiskovnega stana je 20. t. m. došlo poročilo,
ki govori o tem, da se je ta vojni nastop
izvršil sporazumno z obema vojnima vele-
silama in če doslej avstro-ogrske čete še
niso nastopile, da je to odvisno le od kra-
jevnega položaja. Rusija je danes na zunaj
brez vsake brambe, v notranjosti divja
meščanska vojna in anarhija. Na Finskem
se koljeta „rdeča“ in „bela“ garda, v
Ukrajini so z orožjem zavladali pristaši
ruskih boljševikov, zasedli glavno mesto
Kijev in zaprli rado. Kaljedín, hetman
donskih kozakov, ki je vodil boj proti
boljševikom, se je ustrelil. — Poljaki so
z enodušnim nastopom celokupnega naroda
dosegli precejšen uspeh: Mirovna pogodba
z Ukrajino je dobila dostavek, glasom ka-
terega bo o državni pripadnosti Holma od-
ločilo ljudsko glasovanje. Na določanje mej
bodo poklicali tudi zastopnike poljske države.
Zaenkrat pa vlada na Poljskem z vso znano
brezobzirnostjo nemška vojaška uprava, ki
je radi demonstracij za Holm razpustila
poljsko vojsko, v več mestih proglasila oble-
govalno stanje, Varšavi pa naložila 250.000
mark kontribucije. — 19. t. m. se je zopet
sešel avstrijski državni zbor. Govoril je
ministrski predsednik dr. pl. Seidler, ki je
slavil mir z Ukrajino kot krušni mir:
Ukrajina se je obvezala, prepuštili nam
prebitek svojih poljskih pridelkov. Navedel
je dostavek glede Holma in pojasnil naše
razmerje z Rusijo, kakor smo že gori
omenili. Poljaki so odklonili mirovno po-
godbo z dostavkom vred in so demonstra-
tivno odšli iz zbornice. Nemški socialni
demokratje so vložili interpelacijo, v kateri
zahtevajo, da mora veljati vojno stanje z
Rusijo na vsak način kot končano, da se
naše čete tudi v ukrajinske notranje boje
nikakor ne smejo mešati, da Avstro-Ogrska
sprejme Wilsonova načela za splošni mir
in da se naj črnovojniki, ki so že pred
vojno dopolnili 50. leto, takoj odpusté do-
mov. V drugi seji 20. t. m. so Poljaki po-
dali izjavo glede Holma in Polesja, v kateri
pravijo, da se nikdar ne odpovedo neodvisni
Poljski in nobenemu delu poljske zemlje. Za
njimi so podali svojo izjavo tudi Ukrajinci,
ki se pritožujejo nad Poljaki, kateri da so
Ukrajince zatirali in trpinčili tu in onstran
meja in hočejo sedaj priklopiti poljski državi
tudi gališke in bukovinske Ukrajince. Če
je Avstriji kaj do Ukrajincev, naj jim da
avtonomijo, če ne, naj se pa priklopijo
Ukrajini. Socialni demokratje so izjavili,
da ne bodo glasovali za proračun. Čehi
so zahtevali, naj se cesarska naredba o po-
daljšanju črnovojniške dolžnosti od 42. do
50. leta razveljavi, o čemer naj brambni
odsek poroča v enem tednu. Na vladnih
klopek je nastalo veliko razburjenje, seja
se je prekinila, začela so se pogajanja.
Čehi in Jugoslovani so trdno držali skupaj.
Končno so se pobotali, naj odsek poroča
v štirih tednih. V tretji seji sta govorila
med drugimi jugoslovanska poslanca dr.
Tresić-Pavičić in dr. Lovro Pogačnik, ki je
neusmiljeno bičal ponemčevanje v Avstriji
in pohlep Nemčije. — V parlamentu se
snuje slovanski blok, v katerem bi bili
združeni vsi Slovani, tudi Poljaki; Nemci
pa kujejo nemški blok, ki naj bi obsegal
tudi nemške socialne demokrate. — Na
laškem in francoskem bojišču običajni arti-
ljerijski in poizvedovalni boji. Na Ruskem
so zasedli Nemci Luck, Rovno, Minsk in
razne kraje na Estskem. Ujeli so doslej

enega generala, več divizijskih poveljnikov, 8700 mož; tudi s plenom se Nemci zelo pohvalijo: 1353 topov, 120 strojnih pušk, 4000 železniških voz, precej živil itd. — V Palestini so začeli Angleži zopet prodirati.

Vojni pregled.

Italijansko bojišče. — Na tem bojišču, kjer so se ves čas po porazu Italijanov dvojevali po večini obojestransko le topničarji in so se vršili spopadi pehote manjšega pomena, ter delovali letalci v svrhu poizvedovanj in bombnih napadov na zbirališča in etapne prostore v zaledju, postaja zadnji čas nekako živahnejše. Dne 23. febr. zvečer napadli so Italijani vzhodno Brente presenetljivo Col Caprile, a bili so z našim ognjem odbiti. — Da se nekaj zopet namerava, kaže dejstvo, da je meja, kakor se 25. t. m. iz Berna poroča, mej Švico in Italijo popolnoma zaprta. Ves promet za osebe, prtljago in blago je ustavljen, tudi mej Brig-Iselle so ustavljeni vlaki, kar se dosedaj pri zapretju mej še nikoli ni odredilo. — Živahno delovanje naših letalcev zadnje tri dni ob številnih poizvedovalnih poletih kakor tudi bombnih napadih doneslo je našim zopet lepe uspehe. 20. februarja bila je bojna črta ob Piavi pozorišče več zračnih bojev, v katerih je bil sestreljen neki francoski enokrovnik. Tudi pri Arsieru so naši prisilili neko sovražno letalo, da se je izkrcalo. 21. t. m. posrečilo se je nekemu našemu mornariškemu letalcu, da je sestrelil iz neke manjše sovražne skupine, katera je Drač brezuspešno z bombami obstreljevala, eno sovražno letalo. 22. t. m. pa so ob Piavi sestrelili naši dve angleški letali.

Rusko bojišče. — Naše čete po dogovoru z Nemčijo se ne udeležujejo prodiranja v Rusijo, katerega so Nemci dne 19. t. m. započeli. Sovražnik je izstrelil nekaj strelcov, na to se ni več branil. Pohod se izvaja s silovito brzino, dnevni pohodi 50 do 80 kilometrov po zasneženih cestah in ob mrazu do 15 stopinj Celzija so na dnevnem redu. Vse to je potrebno, da se prepreči poboje in prelivanje krvi, katere izvršujejo rudeči gardisti na nečloveški način nad nesrečnim prebivalstvom. Dne 25. t. m. je naznanil nemški državni kancler v državnem zboru, da je došlo poročilo, da je sedanja ruska vlada sprejela mirovne pogoje osrednjih velesil ter za izvršitev tega sklepa odposlala odposlance v Brest-Litovsk, kojih naloga je podrobnosti urediti in potrebne podpise preskrbeti, kar bode kratko časa trajalo. Nadaljnje brezžično poročilo iz Petrograda javlja, da je bil sklep za brezpogojen mir v glavni skupščini bolševiške vlade sprejet z 126 glasovi proti 85, glasovanja se jih je vzdržalo 26. Ljening in Trotzky sta glasovala za mir. Mir z Rusijo se je tedaj udeležil in nihče več ga ne more prepričati, katerega tudi nasprotniki miru v Petrogradu predrugičiti ne morejo in najbrže tudi nočejo. Prva posledica sklenjenega miru je, da postanejo vse na novo ustanovljene države, Ukrajina, Finsko ter severnoruske državne skupine proste in se bodo lahko pod zaščito nemških čet, katere svojega red upostavljajočega pohoda do končnega podpisa mirovne pogodbe prekinile ne bodo, na znotraj uredile ter upostavile red v deželi. Druga posledica je ta, da se mora Rumunija jako požuriti, svoja pogajanja z osrednjima velesilama končati, ker je postal nje položaj nevzdržljiv in ji preti ista usoda, kakor jo je doživela Rusija: polom. Vojska na vzhodu je končana in s tem so odprta vrata osrednjima velesilama do ogromnih skladišč surovin, s katerimi boste zamogli preskrbeti svoje ljudstvo s potrebnim živežem in vsakdanjimi potrebščinami. Obroč, ki nas je oklepal, je prebit in lakota s katero se nam je žugalo je odstranjena. Umevno je, da se to ne bode takoj danes ali jutri poznalo, pač pa v nekaj mesecih zlasti pa po prihodnji žetvi. Potem se bo vsak lahko

nasitil in Avstrija ne bo več odvisna glede preživljanja izključno od Ogrske.

Zahodno bojišče. — Kakor se dne 24. t. m. iz nemškega glavnega stana poroča so Angleži in Francozi na več mestih bojne črte živahno poizvedovali. Močnejši francoski oddelki, kateri so pozikovali preko Ailette v Chevreigny udreti, so bili s protinapadom pred južnim robom vasi vrženi nazaj. Na zahodnem bregu Moze privedle so napadalne čete ujetnike iz francoskih jarkov. V Vogezih vršili so se uspešni poizvedovalni boji. Zahodno Mühlhausena napadli so francoski bataljoni po večurnem ognju na obeh straneh Dollerja. Njih napade odbile so pri Spod. Aspachu s protisunkom, pri Exbrücke in Spodnjem Burnhauptu z ognjem bavarske čete.

Razna bojišča. — Angleži, kateri so morali svoj pohod proti Jerihi zaradi deževja ustaviti, so zopet pričeli prodirati, kakor se poroča 20. februarja iz Londona. 19. t. m. je general Allenby nadaljeval svoj pohod in drži zadnje gorovje, ki nadvladuje mesto Jeriho. Angleške čete so 19. t. m. zjutraj na 15 milj dolgi bojni črti vzhodno od Jeruzalema napadle. Zvečer so dosegle vse stavljenke jim točke povprečno dve milj globoko.

Franjo Neubauer:

Nova zima.

In spet

na okna slika cvetje led.
Pod snegom belim zvončki beli,
vi ljubljenci pomladi,
ki že iz tal ste prihiteli,
pač spavate neradi!

Ah, kólikrat

zasniva cvet in spev nerad!
Naslika up si divno cvetje,
misleč: „kako duhtelo bo!“
Veselje zлага krasno petje,
misleč: „kako zvenelo bo!“

A zima

srcá za cvet in pesem nima.
Snežinke s temnih spet nebes
zaplešejo lahkotni ples,
zabrije burja in zauka,
snežinke v plesu divjem suka.
Zvedri se, zima sneg strdí,
a cvetja ni in spev molčí.
Belí se na bregovih sneg,
temní se vóde mrzle beg.
Oči strmijo v globočino,
uprte misli so v daljino.
Trpin pa zemski sam ne ve,
kaj huje mu morí srce:
spominov težki sèn ga mučí,
prihodnost mu je noč brez lučí!

Dopisi.

Iz novomeške okolice. Prav je, da se vsaka krivica zavrne, katera se komu godi; tudi jaz sem bil zmiraj zato. Toda tudi laž, ali neresnica se mora zavrniti. Bral sem v „Kmetovalcu“ št. 3 tržne cene vseh vrst žita itd., kakor tudi v Dolenjskih Novicah št. 8., 3. točka, Kmet — oderuh? Tam je navedeno, da je pšenica po 40 do 42 kron 100 kg itd. Prosil bi pa samo to: kateri kmet odda pšenico po tej ceni, da bi mi naznanili, kje se dobi? Jaz bi jo rad tako, ali še nekaj dražje plačal, ker nimamo večkrat potrebnega vsakdanjega kruha. Dobim sem ter tja, v najhujši stiski, kakor tudi marsikateri mešan, pšenično moko pri nekemu gospodu po 7 kron kilogram. Omenjeni gospod zatrjuje, da je ne more ceneje dati, ker mora pšenico plačati, ako jo sploh še dobi,

po 120 kron mernik. Ker pa dobra pšenica tehta mernik navadno 25 kg, torej znaša 100 kg 500 kron, ne pa 40 do 42 kron. Ako pa daš mleti pšenico, dobiš navadno iz mlina nazaj 16, kvečjemu 17 kg moke, iz mernika pšenice, kakor mi je dotični gospod zatrjeval in sem tudi že svoje dni sam skusil. Umevno je torej, da potem takem res ne more moke dajati ceneje, kakor po 7 K kilogram. Vprašam sedaj: kdo je oderuh, kmet ki toliko zahteva za pšenico, ali tisti ki moko prodaja, ki marsikoga reši iz največje bede? Mislim, da je odgovor čisto lahak.

Dalje naznanja „Kmetovalec“ cene za prešiče, in sicer pitane po 5-50 K kilogram žive vage. Povedal mi je pa pred nekimi dnevi neki gospod, da je nameraval kupiti prešiča, in ga je tudi že našel pri nekemu kmetu blizu Mirnepeči, ki bi tehtal približno 160 kg. In koliko je zahteval za njega 1 kg? Nič manj, kakor po 15 kron kilogram žive vage. Kdo je oderuh? Je pa zopet lahak odgovor. Ne rečem, da so vsi taki ljudje izkoriščevalci in oderuhi siromakov, večinoma pa vendar, ker po večini so, ki pravijo, ta in ta je tako prodal, zakaj bi pa jaz dal ceneje. Po mojem mnenju je pa vsak oderuh, kdor prodaja blago za pretirane visoke cene, naj bo kakršnokoli blago, pa naj bo kmet, trgovec, tovarnar, gospod, ali grajščak, ali kdorsikoli. Ako se bo pa vsakteri držal tržne in primerne, po svoji vesti odgovorne cene, pa ne bo po mojih mislih nobeden očital drugemu oderuštva. Ljubi svojega bližnjega kakor samega sebe — večna resnica!

Iz Dobrniča. Žene in dekleta fare in občine Dobrnič se z dušo in telesom pridružujemo majniški deklaraciji in kličemo z velikim pesnikom Simon Gregorčičem: „Prost mora biti, prost moj rod, na svoji zemlji svoj gospod!“ — (Sledi 534 lastnoročnih podpisov.)

V nedeljo 10. februarja smo doživeli nekaj posebnega. Novomeški dijaki, pod vodstvom prečast. gospoda p. Pavla so nam Dobrničanom priredili tri zabavne predstave: Krčmar pri zvitem rogu, kmet in avtomat, v ječi. Ob nabito polni društveni sobi, so mladi igralci izborna vršili svoje vloge, ter nudili nam mnogo zabave ter prostega smeha. Ampak nekaj smo pa le pogrešali — petja? Č. gosp. kaplan so hoteli, da tudi pevke Mar. družbe pomagajo cerkvenim pevkam. Ali našim cerkvenim „slavčicam“ se je pa tako poniževalno videlo, da bi čisto priproste deklince pele pri tako „visokih korskkih slavčicah“ — rajši so štrajkale — in tako smo se morali zadovoljiti brez petja. Kdor se povišuje bo ponižan, kdor se ponižuje bo pa povišan — to naj bi si zapomnile naše gospodične pevke.

Poročila se je dne 6. febr. gpdčna Marija Vercé iz znane Cebljeve hiše, z g. Jožetom Zupančič. Poročil je nevestin brat. Mlademu nadebudnemu paru obilo zakonske sreče! — Ogenj je nastal dne 13. febr. v Šahovcu; zažgali so begunci, ko so kuhali polento na ogrjišču. Pogorele so tri hiše. Ljudje pazite na ogenj!

Naročnica Dol. Novic.

Iz Mirnepeči. Skoro ni tedna, da bi se v naši občini kje ne kradlo, vlomilo in ropalo. Nedavno so v Jablani pri Stariški pokradli boljšo obleko in perilo. Pretečeni teden so pa vlomili ponočni gostje na Vrhpeči pri Krevselinu. Ker so bila okna zavarovana z železnimi križi, so s pomočjo močnih drogov mrežo izdrli ter tako prišli skozi okno v sobo, kjer so se preskrbeli s kruhom, klobasami, mastjo in perilom in vse srečno odnesli. Domači ljudje so spali v drugem koncu hiše in niso nič slišali o nočnih obiskih. Zadnje dni je pa neki zlikovec razbil šipe na oknu pri Potrebnčanu na Golobinjeku ter odnesel nekaj tobaka, uro in drugo. Takšne novice so pri nas kar na dnevnem redu. Vsekako je čudno, da se ne more priti tem uzmovičem na sled.

Letošnji predpust nismo imeli nič oklicev, nič porok. Ampak pustnega veselja vkljub temu ni manjkalo. Če si šel na pustno nedeljo skozi Biškovas, si se lahko prepričal o tem. Proti večeru ti je donela na ušesa hrupna godba brez vsacega dovoljenja; saj pri nas to ni tako strogo; smo prosti ljudje. Zato so pa tudi nekateri naši mladi nadebudni fantički že kar podivjani, kakor se to lahko vidi večkrat po gostilnah. Dolgotrajna vojska, splošna beda in pomanjkanje jih še ni nič spreobrnilo.

Pri nas močno tožimo vsled vednih novih vojnih datatev, sedaj živine, sedaj živeža. Pa tudi temu bo enkrat konec. Tisti, ki ničesar ne pridelajo, in begunci, bodo mogli kmalu samo od zraka živeti, kajti moke ni od nikoder že več mesecev, da bi se oddala med te reveže. Prodajati ne sme nihče, kupiti ne sme nihče, če ne je takoj obsojen od politične oblasti. Bog se nas naj usmili!

Nove knjige.

Katoliška tiskarna je izdala novo knjigo: **Šotor miru.** Idila. Silvin Sardenko. Cena 3 K 60 v. — Dobili smo z njo lep knjižni dar. Šotor miru je obogatil naše slovstvo v panogi, ki smo v njej jako ubožni. Ta velika pesem ima po večini srečno zgradbo. Ni pa dobro, da se prične z rojstvom, oziroma krstom Pashalovim, četudi je to pesnik namenoma hotel, da je nanreč še pri začetku pokazal smer svojega dela. Učinek bi bil večji, če bi se epos pričel s Pashalom kot pastirjem, to dobo slika pesnik zelo lepo pozneje, a obdelana je prekratko. Pashalova duša je nekoliko premalo nemirna, zlasti ker se vrši dejanje v Španiji — ampak to naj opraviči idila. Nekatera poglavja so krasna, naprimer: Cigani, Pesem s pašnikov, Splasena ptica. Jezik je splošno gibčen in jako blagoglasi. Tu in tam motijo nekatere nejasnosti, kar bi pri Sardenkovem slogu ne pričakovali. Lepo knjigo priporočamo.

A. P.

V isti založbi je izšla tudi knjiga: **Federer Sisto e Sesto.** Cena 2 K 60 v. Prevedel jo je Poljanec. Snov te zgodovinske povesti je vzeta iz življenja papeža Siksta V. (1585—1590), ki ga prišteva zgodovina slavnim cerkvenim poglavarjem. Bil je iz preprostega rodu ob vzhodu Apeninov. Njegove izredne vrline so ga privedle na papeški prestol. — Povest nam slika njegove duševne boje, ko izve, da sta njegov brat Sesto in nečak vjeta kot zloglasna roparja. Sikst, ki ga je bila vedno sama strogost, pravičnost in neomahljivost, ne ve, ali bi postopal tudi tako strogo nasproti svojemu rodnemu bratu in nečaku, ali bi se njiju očetovsko usmili. Slednjč premaga njegovo strogost čuvstvo usmiljenja in bratovske ljubezni in on vrne obema svobodo, a ju tudi privede do poštenega dela. — Povest bo med ljudstvom gotovo toplo sprejeta vsled zanimive vsebine. Jezikovno motijo na nekaterih mestih germanizmi in pa po nemški skladnji na koncu stavka uvrščeni glagoli. — V. L.

Domače in tuje novice.

Županstvo Šmihel-Stopiče je poslalo 5. novembra 1917. leta na Jugoslovanski klub na Dunaju sledečo izjavo: Županstvo Šmihel-Stopiče izjavlja s tem, da z navdušenjem pozdravlja deklaracijo Jugoslovanskega kluba z dne 30. maja t. l. z gorečo željo, da se ustanovi samostojna enotna jugoslovanska država pod žezlom Habsburžanov. S hvaležnostjo tudi pozdravlja mirovno prizadevanje Njega Svetosti sv. očeta Benedikta XV. in presvetlega cesarja Karola I., da se že skoraj konča to strašno klanje in sklence pravični mir za vse narode. — Josip Zurr, župan. Janez Znanec, podžupan. Edmund Kastelic, občinski od-

bornik. — To je bilo objavljeno v „Slovenec“ od dne 15. novembra 1917, št. 262. Naj bo to v pojasnilo vsem onim, ki dvomijo, da je poslala največja kmečka občina na Kranjskem izjavo za jugoslovansko deklaracijo. Jos. Zurec, župan.

Izvoljen za priporja južnoavstrijske provincije nemškega viteškega reda je dosedanji križanski rektor v Ljubljani veleč. g. P. Bernard Polak. — Ljubljanski konvent v Križankih ni imel priorja. Nadvojvoda Evgen kot vrhovni predstojnik nemšč. vit. reda ga je sedaj povzdignil v samostojen, neposredno Velikemu redovnemu mojstru podrejen priorat, kateremu se priklopijo vse redovne župnije v ljubljanski in lavantinski škofiji. Kapitularična volitev prvega samostojnega priporja se je vršila 21. februarja v Križankih.

Bolanemu bratu novomeškega mil. g. prošta, g. Jul. Elbertu, se je sicer obrnilo na bolje, a vendar še ni iz nevarnosti. Bil je previden s sv. zakramenti. Mil. g. prošt ga je priporočil prijateljem in znancem v molitev.

Umrila je v Bršljanu pri Novem mestu soproga posestnika g. Franc Kastelica, gospa Ana Kastelic roj. Murn. Bila je delj časa bolana in dne 27. februarja ob 12. uri popoldne je bila rešena mukepolne bolezni, stara 59 let. Priporočila se v blag spomin.

Umrila je na Zaplazu dne 16. febr. t. l. po daljši bolezni dekle Marija Škoda, prodajalka, dobro znana božjepotnikom, ki obiskujejo tukajšno božjo pot. Naj počiva v miru! „Prestala svet si srečno, plačilo uživaj večno!“ Priporočam jo v spomin in molitev. V-v.

Odlikovanja pri trgovski in obrtni zbornici v Ljubljani. Cesar je podelil predsedniku trgovske in obrtne zbornice gosp. Ivanu Knezu in tajniku gospodu dr. Fr. Windischer-ju vojni križec za civilne zasluge 2. razreda; pisarnišnemu ravnatelju g. Jožefu Hauptmann-u pa vojni križec 3. razreda.

Pozdrave nam pošiljajo iz Spodnje Šiške pri Ljubljani naši dolenski fantje: Alojz Hrovat, G. Lakonice, Leop. Gorupič, Loka-Črnomelj, Franc Šmajdek, Regrčavas, Fr. Kožar, Dolž in Jos. Avsec. — Od zdravljamo jih tudi mi kar najprisrčneje: dobrodošli zopet na domači zemlji!

Zahvala. Kakor se je že poročalo, so bili 10. t. m. v novomeški prostiji dekorirani trije gospodje-begunci z visokimi odlikovanji. Pri tej priložnosti čutijo tako odlikovani kakor tudi drugi begunci, ki so prisostovali tej slavnosti, dolžnost, zahvaliti se mil. g. proštu dr. Seb. Elbertu, da je sam prevzel dekoriranje in s tem zopet pokazal svojo naklonjenost do beguncev. Hvaležni za to čast, ki nam jo je izkazal, kakor tudi za njegovo gostoljubje, mu kličemo: Bog povrni! — Prijetna dolžnost nam je, zahvaliti se tudi veleč. gospodom kanonikom in duhovnikom kapitelskim, ki so s svojo prisotnostjo in ljubeznivo družabnostjo počastili in povišali našo slavnost. Prepričani naj bodo vsi gospodje, da jih ohranimo v hvaležnem spominu. Begunec.

Darovi za slepe vojake. G. Polde Knafelj, Metlika 10 kron. — Povodom smrti gospoda Maksa Lavrenčiča v Ljubljani je poslala gospa Leopoldina Schegula 40 kron. — Bog plačaj tisočerkokrat!

Kranjska deželna vinarska zadruga je poslala sledeče pojasnilo: V št. 8. našega lista je bila objavljena obsodba okrajnega sodišča v Novem mestu proti Neži Rome, posestnici v Sevnem, zaradi draženja, ker je prodajala vino po pet kron liter in 400 kron površine. V razlogih sodbe se omenjajo „prekupci“ ter posebej navaja g. ravnatelj deželne prisilne delavnice, Dolenc kot tak. V pojasnilo našim naročnikom naj služi, da g. ravnatelj Dolenc le kupuje tu ali tam vino kot podpredsednik Kranjske deželne vinarske zadruge, katere namen je v prvi vrsti reklama za dobra kranjska vina. Ta zadruga ni kak prekupec, čegar glavni namen je, od kupčije živeti. Zadruga je delovala skozi leta brez

dobička samo, da doseže dobro ime kranjskim vinom. Zgolj slučaj je pripisati, da je v zadnjem času nekaj dobička dosegla, ki se bo pa zopet porabil za deželne kulturne namene in za reklamo kranjskih vin. Iz tega tedaj sledi, da ni niti vinarska zadruga prekupec, še manj pa tisti, ki zanjo z mnogimi neprilikami in težavami kupuje, t. j. ravnatelj Dolenc.

Poštarne znamke iz l. 1916. Poštne znamke s sliko cesarja Franca Jožefa I. po 15, 20, 25 in 30 vin., dopisnice in zalepke in nujne trioglate znamke od 1. marca naprej ne bodo več veljavne. Lahko se pa še marca meseca zamenjajo za druge znamke.

Vohunstvo s pomočjo golobov-pismonoš. Pripetilo se je, da so se našli golobi-pismonoše v pletenih košaricah, katere so najbrže spustili sovražniki iz večjih zrakoplovov z varnostnimi pripravami na tla. Golobe z varnostnimi pripravami in tiskanimi navodili za oddajo poročil itd. so najditelji oddali. Za najdbo in oddajo golobov-pismonoš in drugih vohunskih predmetov na najbližjo vojaško ali civilno oblast dobe najditelji in oddajalci po preudarku c. in kr. armadnega višjega poveljstva ali c. in kr. vojnega ministrstva nagrado.

Važno pojasnilo. Izvršilni predpisi k Najvišjemu povelju z dne 11. sept. 1917, določajo, da se morajo očetje vsaj šestih nepreskrbljenih otrok in edini sinovi staršev, ki so izgubili v vojni že vsaj dva sinova, uporabljati na takih mestih, ki niso izpostavljena neprestani sovražni nevarnosti. Te določbe se pa dostikrat napačno umevajo, tako da prihaja na urade mnogo prošenj, ki niso zadosti utemeljene. Tako n. pr. prosijo svoji za popoln odpust iz vojaške službe za premestitev v zaledje ali za trajno uporabljanje v etapnem prostoru. Posebno pogoste so prošnje za premestitev v domači kraj ali vsaj v njegovo bližino. Dostikrat se prosi za vojake, ki sploh niso prideljeni v fronti. Da se preprečijo take vloge in se prosilcem ob enem prihrani nepotrebna razočaranja, se vsi prizadeti opozarjajo, da Najvišje povelje velja samo za one vojake, ki se nahajajo na bojni črti in tudi za te le v toliko, da se ne smejo uporabljati na mestih, ki so izpostavljena stalnemu sovražnemu ognju, ne pa za one, ki so v etapnem prostoru ali v zaledju.

Osmo vojno posojilo bo po poročilih listov razpisano že meseca marca 1918.

Pratika za marec.

Mesec marec ima svoje ime od rimskega boga Mars, ki je bil poleg Jupitra najimenitnejši bog rimske državne vere. Bilo mu je posvečenih mnogo svetišč in praznikov. Mesec Marc, s katerim se je po stari Romulovi pratiki leto pričelo, bil je njemu posvečen in 12 duhovnikov, imenovani Saliji, je praznovalo ta mesec več praznikov njemu na čast, ter svojemu bogu na čast plesaje in prepevaje po mestu nosilo svete ščite.

Mars je bil roditelj Romulov, oče in zavetnik celega rimskega naroda. Bil je tudi bojni bog, ki je varoval svoj narod v vojskah. Zato ga je klicala armada na pomoč in ga prosila za zmago. Pred vojsko se je podal vojskovodja najprvo v Martovo svetišče; ondi je stresel svete ščite in božjo sulico ter klical: „Mars čuvaj, Mars pomagaj!“ Bojna vežbališča, konjske dirke so bile pod njegovim varstvom.

Mars stoji od najstarejše dōbe tudi v zvezi s poljedelstvom in živinorejo. Pomladi so gonili rimski kmetovalci živali okoli svojih njiv, ki so jih darovali potem Martu in drugim poljskim bogovom, kot čistilno daritev. Pri tej priliki so molili: „Oče Mars, prosim te, bodi milostljiv meni, mojemu domu in moji obitelji; vsled tega sem ukazal goniti okoli svojega posestva žrtev svinj, ovac in bikov. Odvrčaj bolezni, neplodnost, opustošenje, škodo in ne-

ugodno vreme! Daj rasti in oploditi sadje, žito, trtni zasad in grmovje! Ohrani pastirje in črede zdrave ter podeli srečo in zdravje meni, mojemu domu in moji družini! Varuj nas kuge in lakote!“ Mars se je tedaj smatral v občje za boga, ki je branil ljudstvo, njegovo zemljišče in imetje vsake škode, bodisi, da je nastala vsled sovražnikov, vsled divjih zverin, vsled neurja ali vsled bolezni in kuge.

Mars je bil tudi prorokovalni bog. V deželi Sabincev je stal star njegov orakel ali tempelj za prorokovanje. Martova soproga je bila baje Nerione, ki pomeni hrabrost. Rimljani so častili neko boginjo Bellono ali Duellono, o kateri se ni vedelo, ali je ona prava žena Martova ali je njegova sestra ali hči. Njen tempelj je stal na Martovem polju. Častili so Duellono z metanjem sulic med divjim navdušenjem. Ob njenih praznikih so jej darovali duhovniki celo svojo lastno kri, objednem so prorokovali in si rezali z noži kožo na rokah in ramah. — To smo omenili le zaradi razlage besede „duell“, dvoboj, ki ima prvotno gotovo svoje ime od imenovane boginje Duellone.

Marec ali sušec ima 31 dni in bode bolj mrzel in proti koncu prav lep in prijeten. Okoli 6. bo toplo; okoli 12. deževno in vetrovno; okoli 19. spremenljivo in nestalno, hladno in neprijetno in okoli 27. pa jasno in toplo. — Solnce stopi 21. v znamenje ovna ter se prične spomlad. Noč in dan sta enako dolga. — Dan zraste za eno uro in 47 minut. Dan je dolg 11 ur do 12 ur 47 minut. — Dne 31. marca bomo imeli že veliko noč, ki bode po gori omenjenem vremenu tedaj prav spomladanska. — Če je na praznik sv. Jožefa lepo in jasno, bo sledila dobra letina. Če je dan sv. Ruperta (27.) lep, se bo seno dobro sušilo. Če sv. Gabrijela (24.) zebe, sledi potem kmalu gorko vreme in slana ne škoduje več. Če je v marcu veliko prahu, bode dovolj kruha in vina.

Raznotero.

Jeruzalem je sedaj v rokah Angležev, kakor nam je znano. Kaj mislijo sedaj napraviti Angleži iz tega svetega mesta? Najbrže bodo proglasili in obnovili judovsko državo z glavnim mestom Jeruzalem. Vendar pa bi postalo to mesto mednarodna lastnina. Zopet drugi pa predlagajo, naj bi proglasili za jeruzalemskega kralja sedanjega belgijskega kralja Alberta, ker menda njegova rodovina izhaja iz rodu Bogomira Bujonskega, ki je leta 1099. v prvi križarski vojski iztrgal Jeruzalem iz mohamedanskih rok in so ga proglasili za jeruzalemskega kralja. Tega naslova Bogomir sicer ni prevzel, rekoč: „Ne bom nosil zlate krone tam, kjer je moj Odrašenik nosil trujevo krono“. Imenoval se je pa „varih božjega groba“. Pač pa si je po Bogomirjevi smrti njegov brat Balduin I. privzel naslov jeruzalemskega kralja. Danes nosijo ta naslov avstrijski cesarji.

Francozi gojijo še vedno veliko sovražstvo proti Nemcem, ki so leta 1870. in 1871. odtrgali od Francije dežele Alzacijo in Lotaringijo. Že pred leti se je ustanovilo društvo „Sveta Zveza“, katero si je zapisalo za glavno načelo: pognati Nemce nazaj s francoskih tal. Pred kratkim je imela „Sveta Zveza“ velikanski shod v Sorboni v Parizu. Zbralo se je na tisoče in tisoče francoskega ljudstva. Predsednik Deskanel je obnovil naslednjo sveto prisego francoskega naroda: „Prisegamo pri naših mrtvih in pri vojaki ob Marni, ob Iseri in pri Verdunu, da ne bomo prej odložili orožja, dokler se ne bo maščevala krivica, katera je bila pripravljena že skozi 40 let proti svobodi sveta, dokler ne bodo osvobojene Belgija, Srbija in Rumunija in dokler Francija ne bo zopet pridobila leta 1870-1871 izgubljenih pokrajin.“ Tisoč-

glava ljudska množica je ponavljala to sveto prisego francoskega naroda.

Kakšen je belgrajski konak. Češki delegat Habermann, ki se je nedavno mudil v Belgradu, pripoveduje: Srbski kraljevski konak je popolnoma opustošen. Kar je imelo količjak cene, je izginilo iz palače. Bivše kraljevske sobe, prestolna dvorana, knjižnica in konferenčne sobe so prazne. V levem zadnjem oglu palače se nahaja velika odprtina, ki jo je napravila granata. V kraljevskem arhivu so le gole stene, na tleh pa raztrgane knjige in listine, umazane in na pol sežgane. Polhištva ni nikjer, slike nikjer, še kljube pri vratih so pobrane. Odtrgane so zavese, odnešene preproge, skratka, vse je izginilo. Gole stene, raztrgani parketi nemo pripovedujejo o vojni.

Najtežji krščenec na svetu. Časopis Public Ledger prinaša med misijonskimi poročili: V župni cerkvi sv. Mihaela v Buffalu je bil krščen in sprejet v katoliško Cerkev 27 let star zamorec Jakob Simonds, znan pod imenom „debeli Jokel“. Ta Jokel tehta 793 funtov, v obsegu krog prs meri nekaj nad tri metre. Trije stoli morajo biti pripravljene, kadar hoče sedeti; po železnici se zamore voziti le v tovornih vozovih, ker imajo osebni preozka vrata. Njegova teža je večja nego njegovih staršev, treh bratov in sester skupaj. Za sv. krst se je prav lepo pripravil in naprosil misijonarja, naj podučuje v sv. veri tudi njegovo ženo in njegove najbližje sorodnike. Pri sv. krstu je dobil imena: Jakob Bonaventura Avguština.

Iz spominov na lakotno leto 1817.

XI.

Ker sem dobil potem, ko sem odposlal svoj spis v tiskarno, še iz dveh župnij poročilo glede leta 1817., naj priobčim tu še to.

1) Sv. Križ v trebanjski dekaniji. Tu je umrlo l. 1817. 61 oseb, med temi 8 za grižo in 3 za lakoto in sicer: 87 let stara Marija Štojs v Grebenu, 48 letni Gregor Kotar pod vasjo Spodnji Cerovec in 41 letni Anton Šorman na potu proti Holnovici. Pri starih ljudeh je vpisano kot vzrok smrti: Altersschwäche ali pa Entkräftung. (Zadnje bo pač najbrž lakota). V Tihoboju pa je umrl Marko Vidmar vsled posledic bolezni „miserere“, kakor stoji zapisano.

2) Zagraдец v žužemberški dekaniji. Tu je umrlo omenjeno leto 21 oseb in med njimi eden na griži. Glede lakote pa ni nobenih podatkov. I. Šašelj.

Prijatelj in draginja.

Potožil sem svojim sorodnikom in nekaterim prijateljem svoje stiske in težave radi pomanjkanja živil. Sem namreč prištet v tisto vrsto ljudi, ki sami nič ne pridelajo in so navezani le na mesečno plačo. Take božje stvarice so v teh težavnih časih prave reve. Na trgu ne dobiš ničesar, v mesnici kaj malega, pri peku le odmerjeni hlebček (košček) kruha, v aprovizaciji za 14 dni po 1/4 (čitaj eno četrt) kil. mokee, drugod pa prav nič družega, — ni čuda, da se želodec skrči ter kruli in ščeži po hrani.

Moja okrožnica znancem in prijateljem je imela ta-le uspeh:

Sorodniki mi sploh niso ničesar odgovorili. Prijatelj Matijček mi je pisal, da je sam revež in da se pita že od jeseni večinoma s kašo. Znanec Janez ima hudo gospodinjstvo, ki je tako varčna, da najraje sama za-se skrbi. Ne morem, pravi, saj veš, kako je. Dobival sem sploh take odgovore, da za denar ne dajo ničesar, pač bi se pa tu in tam dobilo kaj za zameno.

Kava, sladkor, milo, petrolej in več taciš kramarskih reči, ki so se včasih dobivale v specerijskih prodajalnah, bi mi v tej draginjski in lakotni dōbi prav prišle.

enega generala, več divizijskih poveljnikov, 8700 mož; tudi s plenom se Nemci zelo pohvalijo: 1353 topov, 120 strojnih pušk, 4000 železniških voz, precej živil itd. — V Palestini so začeli Angleži zopet prodirati.

Vojni pregled.

Italijansko bojišče. — Na tem bojišču, kjer so se ves čas po porazu Italijanov dvobojevali po večini obojestransko le topničarji in so se vršili spopadi pehote manjšega pomena, ter delovali letalci v svrhu poizvedovanj in bombnih napadov na zbirališča in etapne prostore v zaledju, postaja zadnji čas nekako živahneje. Dne 23. febr. zvečer napadli so Italijani vzhodno Brente presenetljivo Col Caprile, a bili so z našim ognjem odbiti. — Da se nekaj zopet namerava, kaže dejstvo, da je meja, kakor se 25. t. m. iz Berna poroča, mej Švico in Italijo popolnoma zaprta. Ves promet za osebe, prtljago in blago je ustavljen, tudi mej Brig-Iselle so ustavljeni vlaki, kar se dosedaj pri zapretju mej še nikoli ni odredilo. — Živahno delovanje naših letalcev zadnje tri dni ob številnih poizvedovalnih poletih kakor tudi bombnih napadih doneslo je našim zopet lepe uspehe. 20. februarja bila je bojna črta ob Piavi pozorišče več zračnih bojev, v katerih je bil sestreljen neki francoski enokrovník. Tudi pri Arsieru so naši prisilili neko sovražno letalo, da se je izkrvalo. 21. t. m. posrečilo se je nekemu našemu mornariškemu letalcu, da je sestrelil iz neke manjše sovražne skupine, katera je Drač brezuspešno z bombami obstreljevala, eno sovražno letalo. 22. t. m. pa so ob Piavi sestrelili naši dve angleški letali.

Rusko bojišče. — Naše čete po dogovoru z Nemčijo se ne udeležujejo prodiranja v Rusijo, katerega so Nemci dne 19. t. m. začeli. Sovražnik je izstrelil nekaj strelov, na to se ni več branil. Pohod se izvaja s silovito brzino, dnevni pohodi 50 do 80 kilometrov po zasneženih cestah in ob mrazu do 15 stopinj Célzija so na dnevnem redu. Vse to je potrebno, da se prepereči poboje in prelivanje krvi, katere izvršujejo rudeči gardisti na nečloveški način nad nesrečnim prebivalstvom. Dne 25. t. m. je naznanil nemški državni kancler v državnem zboru, da je došlo poročilo, da je sedanja ruska vlada sprejela mirovne pogoje osrednjih velesil ter za izvršitev tega sklepa odposlala odposlance v Brest-Litovsk, kojih naloga je podrobnosti urediti in potrebne podpise preskrbeti, kar bode kratko časa trajalo. Nadaljnje brezzično poročilo iz Petrograda javlja, da je bil sklep za brezpogojen mir v glavni skupščini bolševiške vlade sprejet z 126 glasovi proti 85, glasovanja se jih je vzdržalo 26. Ljenin in Trotzky sta glasovala za mir. Mir z Rusijo se je tedaj udeležil in nihče več ga ne more prepereči, katerega tudi nasprotniki miru v Petrogradu predrugečiti ne morejo in najbrže tudi nočejo. Prva posledica sklenjenega miru je, da postanejo vse na novo ustanovljene države, Ukrajina, Finsko ter severnoruske državne skupine proste in se bodo lahko pod zaščito nemških čet, katere svojega red upostavljajočega pohoda do končnega podpisa mirovne pogodbe prekinile ne bodo, na znotraj uredile ter upostavile red v deželi. Druga posledica je ta, da se mora Rumunija jako požuriti, svoja pogajanja z osrednjima velesilama končati, ker je postal nje položaj nevzdržljiv in ji preti ista usoda, kakor jo je doživela Rusija: polom. Vojska na vzhodu je končana in s tem so odprta vrata osrednjima velesilama do ogromnih skladišč surovin, s katerimi boste zamogli preskrbeti svoje ljudstvo s potrebnim živežem in vsakdanjimi potrebščinami. Obroč, ki nas je oklepal, je prebit in lakota s katero se nam je žugalo je odstranjena. Umevno je, da se to ne bode takoj danes ali jutri poznalo, pač pa v nekaj mesecih zlasti pa po prihodnji žetvi. Potem se bo vsak lahko

nasitil in Avstrija ne bo več odvisna glede preživljanja izključno od Ogrske.

Zahodno bojišče. — Kakor se dne 24. t. m. iz nemškega glavnega stana poroča so Angleži in Francozi na več mestih bojne črte živahno poizvedovali. Močnejši francoski oddelki, kateri so poizkušali preko Ailette v Chevreigny udreti, so bili s protinapadom pred južnim robom vasi vrženi nazaj. Na zahodnem bregu Moze privedle so napadalne čete ujetnike iz francoskih jarkov. V Vogezih vršili so se uspešni poizvedovalni boji. Zahodno Mühlhausena napadli so francoski bataljoni po večurnem ognju na obeh straneh Dollerja. Njih napade odbile so pri Spod. Aspachu s protisunkom, pri Exbrücke in Spodnjem Burnhauptu z ognjem bavarske čete.

Razna bojišča. — Angleži, kateri so morali svoj pohod proti Jerihi zaradi deževja ustaviti, so zopet pričeli prodirati, kakor se poroča 20. februarja iz Londona. 19. t. m. je general Allenby nadaljeval svoj pohod in drži zadnje gorovje, ki nadvladuje mesto Jeriho. Angleške čete so 19. t. m. zjutraj na 15 milj dolgi bojni črti vzhodno od Jeruzalema napadle. Zvečer so dosegle vse stavljene jim točke povprečno dve milj globoko.

Franjo Neubauer:

Nova zima.

In spet

na okna slika cvetje led.
Pod snegom belim zvončki beli,
vi ljubljenski pomladi,
ki že iz tal ste prihiteli,
pač spavate neradi!

Ah, kólikrat

zasniva cvet in spev nerad!
Nasluka up si divno cvetje,
misleč: „kako duhtelo bo!“
Vesetje zлага krasno petje,
misleč: „kako zvenelo bo!“

A zima

srca za cvet in pesem nima.
Snežinke s temnih spet nebes
zaplešejo lahkotni ples,
zabrije burja in zauka,
snežinke v plesu divjem suka.
Zvedri se, zima sneg strdi,
a cvetja ni in spev molči.
Beli se na bregovih sneg,
temni se vóde mrzle beg.
Oči strmijo v globočino,
uprte misli so v daljino.
Trpin pa zemski sam ne ve,
kaj huje mu mori srce:
spominov težki sèn ga muči,
prihodnost mu je noč brez luči!

Dopisi.

Iz novomeške okolice. Prav je, da se vsaka krivica zavrne, katera se komu godi; tudi jaz sem bil zmiraj zato. Toda tudi laž, ali neresnica se mora zavrniti. Bral sem v „Kmetovalcu“ št. 3 tržne cene vseh vrst žita itd., kakor tudi v Dolenjskih Novicah št. 8., 3. točka, Kmet — oderuh? Tam je navedeno, da je pšenica po 40 do 42 kron 100 kg itd. Prosil bi pa samo to: kateri kmet odda pšenico po tej ceni, da bi mi naznanili, kje se dobi? Jaz bi jo rad tako, ali še nekaj dražje plačal, ker nimamo večkrat potrebnega vsakdanjega kruha. Dobim sem ter tja, v najhujši stiski, kakor tudi marsikateri mešan, pšenično moko pri nekemu gospodu po 7 kron kilogram. Omenjeni gospod zatrjuje, da je ne more ceneje dati, ker mora pšenico plačati, ako jo sploh še dobi,

po 120 kron mernik. Ker pa dobra pšenica tehta mernik navadno 25 kg, torej znaša 100 kg 500 kron, ne pa 40 do 42 kron. Ako pa daš mleti pšenico, dobiš navadno iz mlina nazaj 16, kvečjemu 17 kg moke, iz mernika pšenice, kakor mi je dotični gospod zatrjeval in sem tudi že svoje dni sam skusil. Umevno je torej, da potem takem res ne more moko dajati ceneje, kakor po 7 K kilogram. Vprašam sedaj: kdo je oderuh, kmet ki toliko zahteva za pšenico, ali tisti ki moko prodaja, ki marsikoga reši iz največje bede? Mislim, da je odgovor čisto lahak.

Dalje naznanja „Kmetovalec“ cene za prešiče, in sicer pitane po 5-50 K kilogram žive vage. Povedal mi je pa pred nekimi dnevi neki gospod, da je nameraval kupiti prešiča, in ga je tudi že našel pri nekemu kmetu blizu Mirnepeči, ki bi tehtal približno 160 kg. In koliko je zahteval za njega 1 kg? Nič manj, kakor po 15 kron kilogram žive vage. Kdo je oderuh? Je pa zopet lahak odgovor. Ne rečem, da so vsi taki ljudje izkoriščevalci in oderuhi siromakov, večinoma pa vendar, ker po večini so, ki pravijo, ta in ta je tako prodal, zakaj bi pa jaz dal ceneje. Po mojem mnenju je pa vsak oderuh, kdor prodaja blago za pretirane visoke cene, naj bo kakršnokoli blago, pa naj bo kmet, trgovec, tovarnar, gospod, ali grajščak, ali kdorsikoli. Ako se bo pa vsakteri držal tržne in primerne, po svoji vesti odgovorne cene, pa ne bo po mojih mislih nobeden očital drugemu oderuštva. Ljubi svojega bližnjega kakor samega sebe — večna resnica!

Iz Dobrniča. Žene in dekleta fare in občine Dobrnič se z dušo in telesom pridružujemo majniški deklaraciji in kličemo z velikim pesnikom Simon Gregorčičem: „Prost mora biti, prost moj rod, na svoji zemlji svoj gospod!“ — (Sledi 534 lastnoročnih podpisov.)

V nedeljo 10. februarja smo doživeli nekaj posebnega. Novomeški dijaki, pod vodstvom prečast. gospoda p. Pavla so nam Dobrničanom priredili tri zabavne predstave: Krčmar pri zvitem rogu, kmet in avtomat, v ječi. Ob nabito polni društveni sobi, so mladi igralci izborna vršili svoje vloge, ter nudili nam mnogo zabave ter prostega smeha. Ampak nekaj smo pa le pogrešali — petja? Č. gosp. kaplan so hoteli, da tudi pevke Mar. družbe pomagajo cerkvenim pevkam. Ali našim cerkvenim „slavčicam“ se je pa tako poniževalno videlo, da bi čisto priproste deklice pele pri tako „visokih korskkih slavčicah“ — rajši so štrajkale — in tako smo se morali zadovoljiti brez petja. Kdor se povišuje bo ponižan, kdor se ponižuje bo pa povišan — to naj bi si zapomnile naše gospodične pevke.

Poročila se je dne 6. febr. gpdčna Marija Vercé iz znane Cebljeve hiše, z g. Jožetom Zupančič. Poročil je nevestin brat. Mlademu nadebudnemu paru obilo zakonske sreče! — Ogenj je nastal dne 13. febr. v Šahovcu; zažgali so begunci, ko so kuhali polento na ognjišču. Pogorele so tri hiše. Ljudje pazite na ogenj!

Naročnica Dol. Novic.

Iz Mirnepeči. Skoro ni tedna, da bi se v naši občini kje ne kradlo, vlomilo in ropalo. Nedavno so v Jablani pri Stariški pokradli boljšo obleko in perilo. Pretečeni teden so pa vlomili ponočni gostje na Vrbpeči pri Krevselinu. Ker so bila okna zavarovana z železnimi križi, so s pomočjo močnih drogov mrežo izdrli ter tako prišli skozi okno v sobo, kjer so se preskrbeli s kruhom, klobasami, mastjo in perilom in vse srečno odnesli. Domači ljudje so spali v drugem koncu hiše in niso nič slišali o nočnih obiskih. Zadnje dni je pa neki zlikovec razbil šipe na oknu pri Potrebnčanu na Golobinjeku ter odnesel nekaj tobaka, uro in drugo. Takšne novice so pri nas kar na dnevnem redu. Vsekako je čudno, da se ne more priti tem uzmovičem na sled.

Letošnji predpust nismo imeli nič oklicev, nič porok. Ampak pustnega veselja v kljub temu ni manjkalo. Če si šel na pustno nedeljo skozi Biškovas, si se lahko prepričal o tem. Proti večeru ti je donela na ušesa hrupna godba brez vsacega dovoljenja; saj pri nas to ni tako strogo; smo prosti ljudje. Zato so pa tudi nekateri naši mladi nadebudni fantički že kar podivjani, kakor se to lahko vidi večkrat po gostilnah. Dolgotrajna vojska, splošna beda in pomanjkanje jih še ni nič spreobrnilo.

Pri nas močno tožimo vsled vednih novih vojnih dajatev, sedaj živine, sedaj živeža. Pa tudi temu bo enkrat konec. Tisti, ki ničesar ne pridelajo, in begunci, bodo mogli kmalu samo od zraka živeti, kajti moko ni od nikoder že več mesecev, da bi se oddala med te reveže. Prodajati ne sme nihče, kupiti ne sme nihče, če ne je takoj obsojen od politične oblasti. Bog se nas naj usmili!

Novo knjige.

Katoliška tiskarna je izdala novo knjigo: **Šotor miru.** Idila. Silvin Sardenko. Cena 3 K 60 v. — Dobili smo z njo lep knjižni dar. Šotor miru je obogatil naše slovstvo v panogi, ki smo v njej jako ubožni. Ta velika pesem ima po večini srečno zgradbo. Ni pa dobro, da se prične z rojstvom, oziroma krstom Pashalovim, četudi je to pesnik namenoma hotel, da je namreč še pri začetku pokazal smer svojega dela. Učinek bi bil večji, če bi se epos pričel s Pashalom kot pastirjem, to dōbo slika pesnik zelo lepo pozneje, a obdelana je prekratko. Pashalova duša je nekoliko premalo nemirna, zlasti ker se vrši dejanje v Španiji — ampak to naj opraviči idila. Nekatera poglavja so krasna, naprimer: Cigani, Pesem s pašnikov, Splasena ptica. Jezik je splošno gibčen in jako blagoglasen. Tu in tam motijo nekatere nejasnosti, kar bi pri Sardenkovem slogu ne pričakovali. Lepo knjigo priporočamo.

A. P.

V isti založbi je izšla tudi knjiga: Federer **Sisto e Sesto.** Cena 2 K 60 v. Prevedel jo je Poljanec. Snov te zgodovinske povesti je vzeta iz življenja papeža Siksta V. (1585—1590), ki ga prišteva zgodovina slavnim cerkvenim poglavarjem. Bil je iz preprostega rodu ob vznožju Apeninov. Njegove izredne vrline so ga privedle na papeški prestol. — Povest nam slika njegove duševne boje, ko izve, da sta njegov brat Sesto in nečak vjeta kot zloglasna roparja. Sikst, ki ga je bila vedno sama strogost, pravičnost in neomahljivost, ne ve, ali bi postopal tudi tako strogo nasproti svojemu rodnemu bratu in nečaku, ali bi se njiju očetovsko usmili. Slednjic premaga njegovo strogost čuvstvo usmiljenja in bratovske ljubezni in on vrne obema svobodo, a ju tudi privede do poštenega dela. — Povest bo med ljudstvom gotovo toplo sprejeta vsled zanimive vsebine. Jezikovno motijo na nekaterih mestih germanizmi in pa po nemški skladnji na koncu stavka uvrščeni glagoli. — V. L.

Domače in tuje novice.

Županstvo Šmihel-Stopiče je poslalo 5. novembra 1917. leta na Jugoslovanski klub na Dunaju sledečo izjavo: Županstvo Šmihel-Stopiče izjavlja s tem, da z navdušenjem pozdravlja deklaracijo Jugoslovanskega kluba z dne 30. maja t. l. z gorečo željo, da se ustanovi samostojna enotna jugoslovanska država pod žezlom Habsburžanov. S hvaležnostjo tudi pozdravlja mirovno prizadevanje Njega Svetosti sv. očeta Benedikta XV. in presvetlega cesarja Karola I., da se že skoraj konča to strašno klanje in sklence pravični mir za vse narode. — Josip Zurec, župan. Janez Znanec, podžupan. Edmund Kastelic, občinski od-

bornik. — To je bilo objavljeno v „Slovenca“ od dne 15. novembra 1917, št. 262. Naj bo to v pojasnilo vsem onim, ki dvomijo, da je poslala največja kmečka občina na Kranjskem izjavo za jugoslovansko deklaracijo. Jos. Zorc, župan.

Izvoljen za priorja južnoavstrijske provincije nemškega viteškega reda je dosedanji križanski rektor v Ljubljani veleč. g. P. Bernard Polak. — Ljubljanski konvent v Križankih ni imel priorja. Nadvojvoda Evgen kot vrhovni predstojnik nemš. vit. reda ga je sedaj povzdignil v samostojen, neposredno Velikemu redovnemu mojstru podrejen priorat, kateremu se priklonijo vse redovne župnije v ljubljanski in lavantinski škofiji. Kapitularična ljanski prvega samostojnega priorja se je vršila 21. februarja v Križankih.

Bolanemu bratu novomeškega mil. g. prošta, g. Jul. Elbertu, se je sicer obrnilo na bolje, a vendar še ni iz nevarnosti. Bil je previden s sv. zakramenti. Mil. g. prošt ga je priporočil prijateljem in znancem v molitev.

Umrila je v Bršljinu pri Novem mestu soproga posestnika g. Franc Kastelica, gospa Ana Kastelic roj. Murn. Bila je delj časa bolana in dne 27. februarja ob 12. uri popoldne je bila rešena mukepolne bolezni, stara 59 let. Priporočila se v blag spomin.

Umrila je na Zaplazu dne 16. febr. t. l. po daljši bolezni dekle Marija Škoda, prodajalka, dobro znana božjepotnikom, ki obiskujejo tukajšno božjo pot. Naj počiva v miru! „Prestala svet si srečno, plačilo uživa večno!“ Priporočam jo v spomin in molitev. V-v.

Odlikovanja pri trgovski in obrtni zbornici v Ljubljani. Cesar je podelil predsedniku trgovske in obrtne zbornice gosp. Ivanu Knezu in tajniku gospodu dr. Fr. Windischer-ju vojni križec za civilne zasluge 2. razreda; pisarnišnemu ravnatelju g. Jožefu Hauptmann-u pa vojni križec 3. razreda.

Pozdrave nam pošiljajo iz Spodnje Šiške pri Ljubljani naši dolenski fantje: Alojz Hrovat, G. Lakonice, Leop. Gorupič, Loka-Črnomelj, Franc Šmajdek, Regrčavas, Fr. Kožar, Dolž in Jos. Avsec. — Odzdravljamo jih tudi mi kar najpriskrenejše: dobrodošli zopet na domači zemlji!

Zahvala. Kakor se je že poročalo, so bili 10. t. m. v novomeški prostiji dekorirani trije gospodje-begunci z visokimi odlikovanji. Pri tej priložnosti čutijo tako odlikovani kakor tudi drugi begunci, ki so prisostovali tej slavnosti, dolžnost, zahvaliti se mil. g. proštu dr. Seb. Elbertu, da je sam prevzel dekoriranje in s tem zopet pokazal svojo naklonjenost do beguncem. Hvaležni za to čast, ki nam jo je izkazal, kakor tudi za njegovo gostoljubje, mu kličemo: Bog povrni! — Prijetna dolžnost nam je, zahvaliti se tudi veleč. gospodom kanonikom in duhovnikom kapiteljskim, ki so s svojo prisotnostjo in ljubeznjivo družabnostjo počastili in povišali našo slavnost. Prepričani naj bodo vsi gospodje, da jih ohranimo v hvaležnem spominu. Begunec.

Darovi za slepe vojake. G. Polde Knafeč, Metlika 10 kron. — Povodom smrti gospoda Maksa Lavrenčiča v Ljubljani je poslala gospa Leopoldina Schegula 40 kron. — Bog plačaj tisočerokrat!

Kranjska deželna vinarska zadruga je poslala sledeče pojasnilo: V št. 8. našega lista je bila objavljena obsodba okrajnega sodišča v Novem mestu proti Neži Rome, posestnici v Sevnem, zaradi draženja, ker je prodajala vino po pet kron liter in 400 kron površine. V razlogih sodbe se omenjajo „prekupci“ ter posebej navaja g. ravnatelj deželne prisilne delavnice, Dolenc kot tak. V pojasnilo našim naročnikom naj služi, da g. ravnatelj Dolenc le kupuje tu ali tam vino kot podpredsednik Kranjske deželne vinarske zadruge, katere namen je v prvi vrsti reklama za dobra kranjska vina. Ta zadruga ni kak prekupec, čegar glavni namen je, od kupčije živeti. Zadruga je delovala skozi leta brez

dobička samo, da doseže dobro ime kranjskim vinom. Zgolj slučaju je pripisati, da je v zadnjem času nekaj dobička dosegla, ki se bo pa zopet porabil za deželne kulturne namene in za reklamo kranjskih vin. Iz tega tedaj sledi, da ni niti vinarska zadruga prekupec, še manj pa tisti, ki zanjo z mnogimi neprilikami in težavami kupuje, t. j. ravnatelj Dolenc.

Poštarne znamke iz l. 1916. Poštne znamke s sliko cesarja Franca Jožefa I. po 15, 20, 25 in 30 vin., dopisnice in nalepke in nujne trioglate znamke od 1. marca naprej ne bodo več veljavne. Lahko se pa še marca meseca zamenjajo za druge znamke.

Vohunstvo s pomočjo golobov-pismonoš. Pripetilo se je, da so se našli golobi-pismonoše v pletenih košaricah, katere so najbrže spustili sovražniki iz večjih zrakoplovov z varnostnimi pripravami na tla. Golobe z varnostnimi pripravami in tiskanimi navodili za oddajo poročil itd. so najditelji oddali. Za najdbo in oddajo golobov-pismonoš in drugih vohunskih predmetov na najbližjo vojaško ali civilno oblast dobe najditelji in oddajalci po preudarku c. in kr. armadnega višjega poveljstva ali c. in kr. vojnega ministrstva nagrado.

Važno pojasnilo. Izvršilni predpisi k Najvišjemu povelju z dne 11. sept. 1917, določajo, da se morajo očetje vsaj šestih nepreskrbljenih otrok in edini sinovi staršev, ki so izgubili v vojni že vsaj dva sinova, uporabljati na takih mestih, ki niso izpostavljena neprestani sovražni nevarnosti. Te določbe se pa dostikrat napačno umevajo, tako da prihaja na urade mnogo prošelj, ki niso zadosti utemeljene. Tako n. pr. prosijo svojci za popoln odpust iz vojaške službe za premostitev v zaledje ali za trajno uporabljanje v etapnem prostoru. Posebno pogoste so prošnje za premostitev v domači kraj ali vsaj v njegovo bližino. Dostikrat se prosi za vojake, ki sploh niso prideljeni v fronti. Da se preprečijo take vloge in se prosilcem ob enem prihranijo nepotrebna razočaranja, se vsi prizadeti opozarjajo, da Najvišje povelje velja samo za one vojake, ki se nahajajo na bojni črti in tudi za te le v toliko, da se ne smejo uporabljati na mestih, ki so izpostavljena stalnemu sovražnemu ognju, ne pa za one, ki so v etapnem prostoru ali v zaledju.

Osmo vojno posojilo bo po poročilih listov razpisano že meseca marca 1918.

Pratika za marec.

Mesec marec ima svoje ime od rimskega boga Mars, ki je bil poleg Jupitra najimenitnejši bog rimske državne vere. Bil mu je posvečenih mnogo svetišč in praznikov. Mesec Marc, s katerim se je po stari Romulovi pratiki leto pričelo, bil je njemu posvečen in 12 duhovnikov, imenovani Saliji, je praznovalo ta mesec več praznikov njemu na čast, ter svojemu bogu na čast plesaje in prepevaje po mestu nosilo svete ščite.

Mars je bil roditelj Romulov, oče in zavetnik celega rimskega naroda. Bil je tudi bojni bog, ki je varoval svoj narod v vojskah. Zato ga je klicala armada na pomoč in ga prosila za zmago. Pred vojsko se je podal vojskovodja najprvo v Martovo svetišče; ondaj je stresel svete ščite in božjo sulico ter klical: „Mars čuvaj, Mars pomagaj!“ Bojna vežbališča, konjske dirke so bile pod njegovim varstvom.

Mars stoji od najstarejše dōbe tudi v zvezi s poljedelstvom in živinorejo. Pomladi so gonili rimski kmetovalci živali okoli svojih njiv, ki so jih darovali potem Martu in drugim poljskim bogovom, kot čistilno daritev. Pri tej priliki so molili: „Oče Mars, prosim te, bodi milostljiv meni, mojemu domu in moji obitelji; vsled tega sem ukazal goniti okoli svojega posestva žrtev svinj, ovac in bikov. Odračuj bolezn, neplodnost, opustošenje, škodo in ne-

ugodno vreme! Daj rasti in oploditi sadje, žito, trtni zasad in grmovje! Ohrani pastirje in črede zdrave ter podeli srečo in zdravje meni, mojemu domu in moji družini! Varuj nas kuge in lakote!“ Mars se je tedaj smatral v obče za boga, ki je branil ljudstvo, njegovo zemljišče in imetje vsake škode, bodisi, da je nastala vsled sovražnikov, vsled divjih zverin, vsled neurja ali vsled bolezni in kuge.

Mars je bil tudi prorokovalni bog. V deželi Sabincev je stal star njegov orakel ali tempelj za prorokovanje. Martova soproga je bila baje Nerione, ki pomeni hrabrost. Rimljani so častili neko boginjo Bellono ali Duellono, o kateri se ni vedelo, ali je ona prava žena Martova ali je njegova sestra ali hči. Njen tempelj je stal na Martovem polji. Častili so Duellono z metanjem sulic med divjim navdušenjem. Ob njenih praznikih so jej darovali duhovniki celo svojo lastno kri, objednem so prorokovali in si rezali z noži kožo na rokah in ramah. — To smo omenili le zaradi razlage besede „duell“, dvoboj, ki ima prvotno gotovo svoje ime od imenovane boginje Duellone.

Marec ali sušec ima 31 dni in bode bolj mrzel in proti koncu prav lep in prijeten. Okoli 6. bo toplo; okoli 12. deževno in vetrovno; okoli 19. spremenljivo in nestalno, hladno in neprijetno in okoli 27. pa jasno in toplo. — Solnce stopi 21. v znamenje ovnater se prične spomlad. Noč in dan sta enako dolga. — Dan zraste za eno uro in 47 minut. Dan je dolg 11 ur do 12 ur 47 minut. — Dne 31. marca bomo imeli že veliko noč, ki bode po gori omenjenem vremenu tedaj prav spomladanska. — Če je na praznik sv. Jožefa lepo in jasno, bo sledila dobra letina. Če je dan sv. Ruperta (27.) lep, se bo seno dobro sušilo. Če sv. Gabrijela (24.) zebe, sledi potem kmalu gorko vreme in slana ne škoduje več. Če je v marcu veliko prahu, bode dovolj kruha in vina.

Raznotero.

Jeruzalem je sedaj v rokah Angležev, kakor nam je znano. Kaj mislijo sedaj napraviti Angleži iz tega svetega mesta? Najbrže bodo proglasili in obnovili judovsko državo z glavnim mestom Jeruzalem. Vendar pa bi postalo to mesto mednarodna lastnina. Zopet drugi pa predlagajo, naj bi proglasili za jeruzalemskega kralja sedanjega belgijskega kralja Alberta, ker menda njegova rodovina izhaja iz rodu Bogomira Bujonskega, ki je leta 1099. v prvi križarski vojski iztrgal Jeruzalem iz mohamedanskih rok in so ga proglasili za jeruzalemskega kralja. Tega naslova Bogomir sicer ni prevzel, rekoč: „Ne bom nosil zlate krone tam, kjer je moj Odrašenik nosil trnjevo krono“. Imenoval se je pa „varih božjega groba“. Pač pa si je po Bogomirjevi smrti njegov brat Balduin I. privzel naslov jeruzalemskega kralja. Danes nosijo ta naslov avstrijski cesarji.

Francozi gojijo še vedno veliko sovražstvo proti Nemcem, ki so leta 1870. in 1871. odtrgali od Francije dežele Alzacijo in Lotaringijo. Že pred leti se je ustanovilo društvo „Sveta Zveza“, katero si je zapisalo za glavno načelo: pognati Nemce nazaj s francoskih tal. Pred kratkim je imela „Sveta Zveza“ velikanski shod v Sorboni v Parizu. Zbralo se je na tisoče in tisoče francoskega ljudstva. Predsednik Deskanel je obnovil naslednjo sveto prisego francoskega naroda: „Prisegamo pri naših mrtvih in pri vojaki ob Marni, ob Iseri in pri Verdunu, da ne bomo prej odložili orožja, dokler se ne bo maščevala krivica, katera je bila pripravljena že skozi 40 let proti svobodi sveta, dokler ne bodo osvobodene Belgija, Srbija in Rumunija in dokler Francija ne bo zopet pridobila leta 1870-1871 izgubljenih pokrajin.“ Tisoč-

glava ljudska množica je ponavljala to sveto prisego francoskega naroda.

Kakšen je belgrajski konak. Češki delegat Habermann, ki se je nedavno mudil v Belgradu, pripoveduje: Srbski kraljevski konak je popolnoma opustošen. Kar je imelo količkaj cene, je izginilo iz palače. Bivše kraljevske sobe, prestolna dvorana, knjižnica in konferenčne sobe so prazne. V levem zadnjem oglu palače se nahaja velika odprtina, ki jo je napravila granata. V kraljevskem arhivu so le gole stene, na tleh pa raztrgane knjige in listine, umazane in na pol sežgane. Pohištva ni nikjer, slike nikjer, še kljuke pri vratih so pobrane. Odtrgane so zavese, odnešene preproge, skratka, vse je izginilo. Gole stene, raztrgani parketi nemo pripovedujejo o vojni.

Najtežji krščenec na svetu. Časopis Public Ledger prinaša med misijonskimi poročili: V župni cerkvi sv. Mihaela v Buffalo je bil krščen in sprejet v katoliško Cerkev 27 let star zamorec Jakob Simonds, znan pod imenom „debeli Jokel“. Ta Jokel tehtal 793 funtov, v obsegu krog prs meril nekaj nad tri metre. Trije stoli morajo biti pripravljene, kadar hoče sedeti; po železnici se zamorec voziti le v tovornih vozovih, ker imajo osebni preozka vrata. Njegova teža je večja nego njegovih staršev, treh bratov in sester skupaj. Za sv. krst se je prav lepo pripravil in naprosil misijonarja, naj podučuje v sv. veri tudi njegovo ženo in njegove najbližje sorodnike. Pri sv. krstu je dobil imena: Jakob Bonaventura Avguštin.

Iz spominov na lakotno leto 1817.

XI.

Ker sem dobil potem, ko sem odposlal svoj spis v tiskarno, še iz dveh župnij poročilo glede leta 1817., naj priobčim tu še to.

1) Sv. Križ v trebanjski dekaniji. Tu je umrlo l. 1817. 61 oseb, med temi 8 za grižo in 3 za lakoto in sicer: 87 let stara Marija Štojs v Grebenu, 48 letni Gregor Kotar pod vasjo Spodnji Cerovec in 41 letni Anton Šorman na potu proti Holnovici. Pri starih ljudeh je vpisano kot vzrok smrti: Altersschwäche ali pa Entkräftung. (Zadnje bo pač najbrž lakota). V Tihoboju pa je umrl Marko Vidmar vsled posledic bolezni „miserere“, kakor stoji zapisano.

2) Zagradec v žužemberški dekaniji. Tu je umrlo omenjeno leto 21 oseb in med njimi eden na griži. Glede lakote pa ni nobenih podatkov. I. Šašelj.

Prijatelj in draginja.

Potožil sem svojim sorodnikom in nekaterim prijateljem svoje stiske in težave radi pomanjkanja živil. Sem namreč prištet v tisto vrsto ljudij, ki sami nič ne pridelajo in so navezani le na mesečno plačo. Take božje stvarice so v teh težavnih časih prave reve. Na trgu ne dobiš ničesar, v mesnici kaj malega, pri peku le odmerjeni hlebček (košček) kruha, v aprovizaciji za 14 dni po 1/4 (čitaj eno četrt) kil. mokce, drugod pa prav nič družega, — ni čuda, da se želodec skrči ter krulji in ščeži po hrani.

Moja okrožnica znancem in prijateljem je imela ta-le uspeh:

Sorodniki mi sploh niso ničesar odgovorili. Prijatelj Matijček mi je pisal, da je sam revež in da se pita že od jeseni večinoma s kašo. Znanec Janez ima hudobno gospodinjo, ki je tako varčna, da najraje sama za-se skrbi. Ne morem, pravi, saj več, kako je. Dobival sem sploh take odgovore, da za denar ne dajo ničesar, pač bi se pa tu in tam dobilo kaj za zameno.

Kava, sladkor, milo, petrolej in več taciš kramarskih reči, ki so se včasih dobivale v specerijskih prodajalnah, bi mi v tej draginjski in lakotni dōbi prav prišle.

Toda teh nimam niti za-se. Vsak dan je nade na kak prispevek od prijazne roke bolj sahnila. Tolažim sebe in svojo družino z zadnjimi ostanki redkih živil.

Resno sedim pri svojem delu, ko potrkna na vrata krepka roka.

„O, Ti si, dragi moj Nikica, nekdanji moj sošolec in prijatelj na novomeški gimnaziji?“

„Da, da, jaz sem, dragi moj Franjo. Prinesel sem Ti nekaj živil, ričeta in jajc, ker si revež v stiski.“

„Srčna Ti hvala, dušica! Koliko sem Ti dolžan za te dobre stvari?“

„Meni prav nič, a naroči se na Dolenjske Novice!“

(To sem storil takoj.)

„Drugi pot Ti preskrbim še kaj več živil.“

„Zdrav Nikica!“

„Zdrav Franjo!“

(Zares velikodušen mož ta g. Nikica! Pomaga potrebnim in žrtvuje toliko za prospeh Dol. Novic. Malo imamo tacih mož, a imamo jih vendar, hvala Bogu! Ured.)

Interpelacija za semena.

Poslanci dr. Pogačnik, Hladnik in tovariši so vložili na kmetijskega ministra radi preskrbe semena naslednjo interpelacijo:

Vsled velike lanske suše je bilo le malo pridelka. Žito je bilo slabo in zlasti jaro žito bode manj kaljivo. Zelenjadna semena so se navadno kupovala. Letos se pa taka semena ne dobe ali so pa tako draga, da jih ni mogoče kupiti. Semena krmske pese ni dobiti. En kilogram korenjega semena stane 230 kron. Krompir za seme je treba plačati po 1 krono vsak kilogram in še težko ga je dobiti, ker so krompir, odločen za prehrano, večkrat vzeli in so ljudje vsled tega krompir za seme pripravljen porabili.

Zlasti letos je velikega pomena, da se preskrbi kmetovalcem zadostnega semena, ker je živil tako malo in se je bati lakote. Ker v državi sami ni zadosti semena, je treba vpeljati seme iz drugih dežel in to čimprej, ker se že meseca marca prične sejati.

Zato vprašajo podpisani, če je kmetijsko ministrstvo v sporazumu z uradom za prehrano poskrbelo potrebno, da bodo kmetovalci imeli na razpolago zadosti semena po primernih cenah?

Dunaj, 22. februarja 1918.

Odpust starejših črnovojniških letnikov.

Poslanci dr. Lovro Pogačnik, dr. Karol Verstovšek in tovariši so na domobranskega ministra vložili naslednjo interpelacijo:

Vsled dogodka na vzhodu je največji del naših bojnih črt postal prost. Vrhovno vojno vodstvo ima sedaj veliko četa na razpolago za druga bojišča. Na drugi strani postajajo gospodarske razmere v zaledju posebno radi pomanjkanja delavnih moči vedno bolj obupne in sicer tako, da se moramo bati, da kljub najboljši volji doma ostalega kmečkenga prebivalstva, kljub vsem odredbam ne bo v zadostni meri obdelano. Ta strah je tembolj utemeljen, ker je gotovo, da bodo vojne ujetnike v veliki meri odvzeli poljedelstvu. Pri tem ne smemo pozabiti, da gre poljedelska produkcija od leta do leta nazaj, da so ženske delavne moči preobložene z delom in da ne morejo več zadostno oskrbovati težko poljsko delo.

V najvitalnejšem državnem interesu je, da se obdelovanju polja pritegnejo sveže moči, kar se bo z uspehom doseglo le tedaj, če se gospodarstvom vrnejo kmetje in njihov delavci. To se more zgoditi na dva načina: 1. da se takoj odpuste starejši črnovojniški letniki; 2. da se na obsežnejši podlagi kot doslej podeli poljedelcem in poljedelskim delavcem dopusti.

Iz teh vzrokov vprašamo Vašo ekscelenco:

Ali je Vaša ekscelenca pripravljena, ta predlog v polni meri vpoštevati in vse potrebno ukreniti, da se odgovarjajočim potrebam prebivalstva in najvažnejšemu državnemu interesu takoj odpuste starejši letniki, mlajšim letnikom pa dovolijo daljši dopusti?

Dunaj, 19. februarja 1918.

Franjo Neubauer:

Dolenjec premišljuje.

Poje se po melodiji pesmi: «Ne hčero ne sina...»

Ne žajfe, ne sveče
več zame ne bo!

Sladkorja mi neče
prodati nikdó.

A kakšna je kava!
Kot želod diši!

A moja prebava
za želod pač ni.

Ne bom se umival
in sveč ne bom žgal
in kave užival
ne bom posihmal.

Še vinček je čuden:
je drag kot žafran,
po njem sem ves truden
in rine me v stran.

Naj kmalu že pride
zažéljeni maj:
oberem robide
napravim si čaj.

Pod solncem ga spijem
in trezen zaspim,
sladkó si počijem
in zdrav se zbudim!

Teden dni dopusta.

Piše Janez Nep. Grzinič. (Dalje. 8.)

Zdelo se mi je, da sem jaz železniški most, vlaki pa ropočejo preko moje glave. Pa po mestu!
Vsaki dan si videl druge obraze, vse tuje. Pa koliko jih je bilo. Pa to hlastanje vsenavprek, to porivanje, zapostavljanje, pa baharija na eni, javkanje na drugi strani. Vrh vsega tega pa tisto vznemirjajoče bunkanje topov daleč tam za gorami, pa večno brnenje po zraku baš, kakor da bi bil tik ob fronti.

Pa šele doma!
Vsak trenotek si moral slišati: masti je zmanjkalo, krompirja je le še za dvakrat, moke je nam aprovizacija dala premalo, jajca so že po petdeset vinarjev, sladkor je postal redkejši in dražji, mleka ni, kakava ni, cikorijske ni, mila ni, sveče, petroleja, drv ni itd. itd.

Pa vse to si moral poslušati, sicer velika zamera!

Moj bog! Kdo bi ne postal nervozen. Zato sem jo popihal od doma. Samo tiho bodite, da tega ne izve moja žena — Kaj pravite? — Pst! No ja, tiho bodite, pa je. Danes pa je bilo vse drugače. Sam sem bil, čisto sam. Pa kak božji mir v hiši in izven nje. Nad vso pokrajino je vladala nekaka pobožna tihota, kakor v cerkvi. Slišal bi bil lahko, ko bi las padel na tla. Meni je bilo tako nekako, kakor mlinarju, kadar se vstavi kolo.

Pač je bilo slišati enakomerno pljuskanje na kamenite stopnice pod oknom in na pol pritajeno sušljanje dežnih kapljic po suhem listju mogočnih lip, vendar je to še bolj povzdignilo tihoto krog mene.

Pravijo, da se tihota tudi sliši. Majhno, prav majhno hrupa bi bilo morda vendar dobro.

Šel sem ga iskat ven na dež. Daleč pa nisem prišel. Po mokrem okrog stikati brez cilja in načrta mi ne diši. Vrnil sem se.

Druga nezgoda me ni zadela, kakor da je bil moj dežnik do kože moker.

V žepu nima prostora.

Gospodinje še zmerom ni bilo.

Človek si v samotni pomaga, kakor si more.

Poskušal sem, tako, prav polagoma seznaniti se z raznimi prostori v hiši.

Ker je bila kuhinja najbližja, sem najprvo pokukal tja noter.

Kuharice ni bilo, služkinje tudi ne, nikogar ni bilo notri.

Ej, sem si mislil, saj to ni radovednost, ako se malo po kotih pobrska le takó za kratek čas.

Mislil sem, da sanjam.

Tam pri nas „v ožjem vojnem ozemlju“ so bili taki prostori navadno že prazni — prosim v četrtem vojnem letu. — Tukaj pa — ne vem, li bi povedal, ali ne, tukaj je bilo vsega toliko, kakor v kaki grajski shrambi daleč, daleč v zaledju.

Same za tisti čas prav redke reči.

Ne bom ti opisal vsega, ampak, ko bi bil ti videl vse tiste lončke mastne smetane, tiste posode in posodice surovega masla, sirčka, medu itd., bi ne verjel samemu sebi. Kaj pa tiste vreče tam ob zidu?

Nisem se mogel premagati. Odvezal sem pa vtaknil svoj nos noter.

Uj, kaka moka, fina, bela kot sneg, pa riž — kaj? Prav zares riž.

Kje so pa že to dobili?

Nak, zdaj mi je pa preveč.

Pogledam enkrat, dvakrat in še enkrat. Kava je, prava pristna kava.

Ne vem, kak čut sem imel, ko sem jo tako-le tresel med prsti.

Joj, da bi me videla gospodinja pri tem delu!

Kako bi me bilo sram.

Pa kaj sram. Prišle so izkušnjave.

Tat nisem bil še nikdar. Kvečjem, ako sem v svoji mladosti vkradel bogu kak dan. Pa na to je bog že pozabil, kakor je videti.

Ampak kaka pest te-le kave v mojem žepu — samo zaradi baharije — saj bi se nič ne poznalo — pa — ne, ne, tako se pa res ne sme. — No, pa vsaj eno zrnce — za dokaz resničnosti — saj to ne more biti tatvina, kaj še. —

Ravno je izginilo eno zrno te zapeljivke v mojem žepu, ko vstopi gospodinja.

Prva moja misel je bila: tat!

Opravičevati se ni dalo nič. Gospodinji je bilo vse jasno.

Razvedrilo.

Kje vozijo vlaki najhitreje? Sedeli so v gostilni trije modrijani: Amerikanec, Oger in Dolenjec, ter se med drugim pogovarjali tudi o hitrosti vlakov. Amerikanec se baha: „V Ameriki vozijo vlaki tako hitro, da se vidijo ob železnici stoječi brzojavni drogovi tako tik eden zraven drugemu, kakor vrtna ograja!“ — Oger: „To ni nič! Na Ogrskem pa hitijo vlaki s tako grozovito naglostjo naprej, da se vidijo kilometerski kameni kakor ena nepretrgana kamenita škarpa!“ — Dolenjec se na vse grlo krohota in zavrne: „Te vajine železnice so še presneto počasne! Naši dolenjski vlaki imajo še-le pravo hitrost. Pred kratkem me je hotel v Ljubljani neki redar, ko se je začel vlak že pomikati, iz železničnega voza potegniti, ker nisem imel karte, pa mu s pestjo namahnem — in primažem zaušnico nekemu gospodu na novomeškem kolodvoru!“

Vestno. Lovec v gostilni vidi pri oknu prihajati svojo soprogo. Hitro plača in vstane, rekoč svojim kolegom: „Oprostite, moram odhajati! Dolžnost me že kliče!“ — Gostilničar: „Že stoji pred vratmi, gospod oskrbnik!“

Posebnost. Lovec A: „Kakšne lase pa imaš tukaj v tvojem medaljonu?“ — Lovec B: „Od zajca, ki sem ga nekoč ustrelil!“

Prvo srečanje. Lovec sreča zjutraj staro ciganko: „O jej, danes bo pa nesreča! Nič ne bom zadel!“ — Ciganka: „O, dobro jutro moj lepi, mladi gospodič! Danes bo pa sreča! To bom nabrala veliko gob!“

Izgovor. Graščak stari ženici: „Kaj pa že hodite v moji hosti navsezgodaj?“ — Ženica: „Vašega gospoda sina moram srečati, ko pojde na lov, da bode imel izgovor, če ne bode nič zadel!“

Značilno. Tujec: „Ali je v teh krajih mnogo zajcev?“ — Kmet: „Prav mnogo, gospod! Odkar hodi naš novi graščak na lov, jih je vsak dan več!“

Dokaz. Nečak A: „Stric mi je pravil, da je bil večeraj na lovu.“ — Nečak B: „Ali je to tudi resnica?“ — A: „Zakaj ne verjameš tega?“ — B: „Ker ni nič prinesel s seboj!“ — A: „Saj ravno zaraditega jaz verjamem!“

Uganka.

(Po narodni priredil: Franjo Neubauer.)

„Je duh,
je moker, ni suh.
Nima rok, nima nog,
pa možá zasuče okrog,
kamor ga hoče
in kamor mož noče.“

(Kdor to uganko reši, naj se blagovoli takoj naročiti na Dol. Novice. Rešitev objavimo prihodnjic. Ur.)

Listnica upravnštva:

Kdor nam ne pošlje 15 vin. za znamko, mu ne odgovarjamo na vprašanje za naznaila. — Glede drv bo dotičnik sam odgovarjal.

Loterijske številke.

Trst, 20. februarja 74 13 23 38 46

Deček

ki je dovršil ljudsko šolo, se sprejme na večje posestvo. Natančneje pove upravnštvo Dol. Novic.

Objava.

Podpisana zadruga s tem razglašá, da bode pričenshi s 1. aprilom t. l. obrestovala hranilne vloge po 3 1/2 % Vlagateljem, ki se s tem ne strinjajo, je dano na prosto voljo, da svoje vloge dvignejo, preden poteče ta rok.

Hraniln. in pos. v Št. Jerneji na Dolenjskem

registrovana zadruga z neomejeno zavezo.

Franc Novoselc.

Ant. Lesjak.

Št. Jernej, dne 20. februarja 1918.

Rupi se hišica

v dobrem stanu, z vrtom, v Novem mestu ali prav v bližini Novega mesta. Ponudbe na upravnštvo Dolenjskih Novic.

SVARILO!

Ker se dogaja, da razne neopravičene osebe iztirjujejo, prejema denar in blago, prosijo dediči, dne 17. januarja 1918 v Ljubljani zamrlega trgovca Avgusta Jagodiča (Franc M. Regorschek nasl.) slavno p. t. občinstvo, da nikomur ne plačuje, odrajtuje blaga, denarja, razun v trgovini Avgusta Jagodiča (Franc M. Regorschek nasl.) v Ljubljani, Stritarjeva ulica št. 3. Istotam blagovoli slavno občinstvo priglasiti morebitne svoje terjatve.

Prodá se 120 litrov pristnega tropinovca doma žganega

in novo moško kolo sistem „Diamant“. Cena po dogovoru. Več se izve pri Franc SELAK-u na Bučki št. 24, Dolenjsko. 27-3-3